

Viite: VNS 4/2020 vp Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

**Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto
hallintovaliokunnalle Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta
selonteosta**

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausunto otsikon mukaisesta asiakirjaluonnoksesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu asiakirjaluonnoksesta seuraavaa. Lausunto on valmisteltu ministeriön osastojen yhteistyönä.

Yleisiä huomioita

Selonteossa on hyvin esitetty Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristössä tapahtuva voimakkaat muutokset. Haasteet on tunnistettu ja kyetty kytkemään osaksi jo aiemmin tunnistettujen kehityskulkujen vaikutusta.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristössä näkyvät globaalit trendit: ilmastonmuutos, pandemiat, digitalisaatio ovat sellaisia, jotka koskettavat myös liikenteen ja viestinnän toimialaa laajasti.

Selonteossa on tunnistettu teknologisen kehityksen myötä käynnissä oleva murros, joka koskee lähes kaikkia yhteiskunnan osa-alueita. Teknologia tarjoaa uusia välineitä ja lisää mahdollisuuksia, joita on kyetty hyödyntämään kattavasti myös käynnissä olevana pandemia-aikana.

Kriisiaika on osoittanut, että yhteiskunnassa on halukkuutta, valmiutta ja osaamista hyödyntää digitaalisia palveluja. Samalla kriisiaika on osoittanut kasvaneen riippuvuussuhteen toimivista verkkoyhteyksistä ja digitaalisista palveluista. Tämän johdosta on tärkeää kiinnittää huomiota teknologian kehitykseen ja sen laajempaan hyödyntämiseen liittyviin turvallisuushaasteisiin. Yhteiskunnan digitalisoituessa eri toimialojen tulee kiinnittää entistä vahvemmin huomiota kybertoimintaympäristönsä turvallisuuteen.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että selonteossa on korostettu digitalisaation, tekoälyn ja muiden murrosteknologioiden mahdollisuuksien hyödyntämistä monipuolisesti.

Uusien digitaalisten mahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen liittyy vahvasti myös EU:n oman osaamisen ja kilpailukyvyn turvaamiseen kansainvälisessä kilpailussa. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että EU:n tulee pyrkiä säilyttämään asemansa teknologisen kehityksen eturintamassa kansainvälisen kilpailun kiihtyessä.

Yksi keskeisimmistä teknologian kehityksen muodoista on uusi 5G-verkkosukupolvi, joka tarjoaa uusia palvelumahdollisuuksia koko yhteiskunnalle. Suomi on ollut ensimmäisiä valtioita maailmassa, jossa 5G-verkkoja on otettu laajemmin käyttöön. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että uuden verkkosukupolven ripeän käyttöönoton on mahdollistanut edistynyt kansallinen lainsäädäntö ja toimiva taajuuspolitiikka.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että EU:n jäsenvaltiot ovat edistäneet yhteistyössä komission kanssa EU:n yhteistä lähestymistapaa viestintäverkkojen turvallisuuteen. EU:ssa on viime vuosien aikana luotu yhteinen viestintäverkkojen turvallisuutta koskeva pohja, joka tukee jäsenvaltioiden kansallisia ratkaisuja. Yhteinen lähestymistapa viestintäverkkojen turvallisuuteen on tärkeää myös kansallisen ja EU:n turvallisuuden sekä ulkosuhteiden kannalta.

Selonteossa tuodaan esille verkkoturvallisuutta koskevan lainsäädännön ajantasaisuuden (s.30) merkitys kansallisen turvallisuuden ja maanpuolustuksen näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kirjausta tärkeänä ja haluaa muistuttaa, että kansallista viestintäverkkojen turvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä vahvistettiin entisestään erityisesti kansallisen turvallisuuden ja maanpuolustuksen näkökulmasta alkuvuodesta 2021.

Viestintäverkkojen turvallisuutta koskeva uusi kansallinen sääntely vastaa niitä tavoitteita, joita EU:n yhteisessä viestintäverkkojen turvallisuutta koskevassa keinovalikoimassa on asetettu. Muutokset ja lisäykset kansalliseen lainsäädäntöön tehtiin sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin.

Muuttunut digitaalinen toimintaympäristö edellyttää tiivistä yhteistyötä niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Yhteistyön tarve on tunnistettu myös Suomen kyberturvallisuusstrategiassa ja sen perusteella laadittavassa kyberturvallisuuden kehittämisohjelmassa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että yhteistyötä kyberturvallisuuden saralla jatketaan tiiviisti. Viestintäverkkojen turvallisuuden osalta kansallista yhteistyötä kehitetään helmikuussa asetetussa verkkoturvallisuuden neuvottelukunnassa.

Muutos- tai korjausehdotukset luonnokseen

Sivu 11, neljäs kappale: *"Viestintäverkkojen turvallisuuteen ja yhteiskunnan toimintojen kannalta kriittisen infrastruktuurin haavoittuvuuksiin liittyvät riskit ja uhat ovat kasvaneet. Yhteiskunnat ja taloudet rakentuvat enenevässä määrin uuden sukupolven viestintäverkkojen, kuten 5G:n varaan. Ne yhdistävät esineitä ja järjestelmiä kuten energiaverkkoja ja muuta kriittistä infrastruktuuria. **Tietosuojakysymysten** merkitys korostuu."*

Viitattaessa verkkoihin, infraan, teknologiaan tulisi käyttää termiä tietoturva. Muuttaisimme viimeisen lauseen muotoon: *"**Tietoturvakysymysten** merkitys korostuu".*

Termin **Tietosuoja** tarkoituksena on osoittaa, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä, jolloin sen käyttö on rajatumpaa kuin tietoturvan.

Samalla logiikalla muuttaisimme:

Sivu 33, viimeinen kappale: *"Yhteiskuntien digitalisoituessa on erityisen tärkeää varmistaa kybertoimintaympäristön turvallisuus. Suomen tavoitteena on avoin, vapaa ja turvallinen kybertoimintaympäristö, jossa huomioidaan eettiset näkökohdat sekä **tietoturva**-, tietosuoja- ja sananvapauskysymykset."*